

Kadernota 2027 - 2030

Gemeenteraad d.d. 2 juli 2026

Zaaknr: 2026-146440

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Uitgangspunten	5
3. Financieel kader.....	7
4. Beleidskader	19
5. Procesvoorstel	20

1. Inleiding

Jaarlijks stelt de gemeenteraad de kadernota vast. Daarmee wordt op hoofdlijnen de beleidsmatige koers en het financiële kader voor de komende vier jaren aangegeven. De kadernota is voor het college het raamwerk waarbinnen de begrotingsvoorbereiding plaatsvindt.

In maart van dit jaar hebben verkiezingen plaatsgevonden. Het coalitieakkoord 'Hjoed dwaan wat moarn freget' is in mei jongstleden gepresenteerd. Hierin staan de ambities voor de komende jaren beschreven. Bij het maken van het akkoord is de programmabegroting als leidraad gebruikt.

Vervolgens is het coalitieakkoord rond vier thema's opgebouwd:

1. Ruimte om te leven beschrijft onze plannen voor wonen, bereikbaarheid en een veilige en aantrekkelijke leefomgeving.
2. Iedereen doet mee beschrijft onze plannen voor zorg, welzijn, sport, cultuur en het sociaal domein.
3. Een duurzame toekomst beschrijft onze plannen voor economie, onderwijs en duurzaamheid.
4. Samen maken we Waadhoeke beschrijft hoe we besturen, samenwerken en onze positie versterken.

Wat betreft financiën zegt het coalitieakkoord: "Een solide en toekomstbestendige financiële huishouding is de basis onder dit coalitieakkoord. We streven naar een begroting die zowel op korte als lange termijn in balans is."

Het coalitieakkoord wordt net als tijdens de vorige collegeperiode uitgewerkt in een collegeprogramma. Hierin worden ambities nader toegelicht en wordt beschreven wat er voor nodig is om de doelen uit het coalitieakkoord te behalen, zowel op financieel gebied als op het gebied van capaciteit. Het collegeprogramma wordt -zoals afgesproken - voor 1 november aan u voorgelegd.

Omdat het collegeprogramma en daarmee de financiële uitwerking van het coalitieakkoord nog niet gereed is, kan de vertaling niet in deze kadernota plaatsvinden. Dit resulteert in een kadernota met een financieel vergezicht, waarbij nog geen financiële keuzes worden gemaakt. De komende periode wordt gewerkt aan het collegeprogramma, zodat dit kan worden betrokken bij de begrotingsbehandeling en er integrale afwegingen kunnen worden gemaakt tussen bestaand en nieuw beleid en verzoeken vanuit bedrijfsvoering. Het proces om tot het collegeprogramma te komen en het proces met betrekking tot de begroting zijn op elkaar afgestemd. In het proces richting de begroting kijken we niet alleen naar 'meer', maar kijken we ook naar wat er minder en anders kan. We blijven kritisch op wat we doen en onderzoeken de financiële ruimte in de begroting.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 beschrijven wij de te hanteren uitgangspunten voor de begroting.

In hoofdstuk 3 lichten we de budgettaire ruimte toe (op basis van die uitgangspunten), zowel structureel als incidenteel. Hiermee schetsen we het financiële kader voor de komende periode.

Hoofdstuk 4 bevat een korte toelichting op het beleidsmatige kader.

In hoofdstuk 5 is een procesvoorstel opgenomen over de verdere uitwerking van het coalitieakkoord naar een collegeprogramma in combinatie met de route naar de begroting 2027.

2. Uitgangspunten

De gemeente Waadhoeke is financieel gezond en wil dat ook blijven. Belangrijk is welke uitgangspunten we hanteren bij het maken van keuzes die passen bij een verantwoord financieel beleid. De uitgangspunten die we hanteren bij het maken van de kadernota en begroting zijn ieder jaar in grote lijnen hetzelfde. Dit komt omdat ze voortvloeien uit landelijke wetgeving zoals het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gemeentelijk beleid zoals de Financiële verordening en de nota's Reserves en voorzieningen en Activering, waardering en afschrijving. Daarnaast is de begrotingscirculaire die de provincie jaarlijks publiceert van belang. Daarin staat relevante en actuele informatie over de wijze waarop zij onze begroting en meerjarenraming beoordeelt vanuit het financieel toezicht.

De voorgestelde begroting wordt opgesteld in lijn met de uitgangspunten zoals eerder beschreven in de Programmabegroting 2026-2029.

Hierna beschrijven we de belangrijkste uitgangspunten voor de begroting 2027.

1. Programma-indeling

De Financiële verordening schrijft voor dat met ingang van de nieuwe raadsperiode een besluit wordt genomen over de programma-indeling. We blijven de komende vier jaar de bestaande programma-indeling hanteren.

2. Paragraaf Duurzaamheid

Met het toevoegen van een duurzaamheidsparagraaf laten wij als organisatie zien dat wij duurzaamheid belangrijk vinden. Ook spelen wij in op de Europese ontwikkelingen waarbij grote bedrijven verplicht zijn gesteld om over duurzaamheid te rapporteren en het de verwachting is dat ook overheden dit vroeg of laat zullen moeten doen. De nieuwe duurzaamheidsparagraaf gaat over onze eigen bedrijfsvoering en is geen vervanging van de duurzaamheidsagenda en de wijze waarop wij daar over rapporteren. Daarom is het ook niet passend deze onder te brengen bij programma 8. We gaan klein beginnen door te werken met bestaande data en zien het als een groeimodel.

3. Ruimte nieuw beleid

In de jaren 2027-2030 is jaarlijks € 250.000 cumulatief beschikbaar voor nieuw beleid. Dit willen we inzetten voor de uitwerking van het coalitieakkoord.

4. Onvoorzien structureel

In de Financiële verordening staat dat er een bedrag onvoorzien structureel van minimaal € 1 per inwoner wordt opgenomen (meerjarig cumulatief).

5. Dekking incidentele lasten

Incidentele lasten worden gedekt door incidentele baten of door bestemmingsreserves dan wel Algemene Reserve (AR).

6. Indexering uitgaven

Aan de inkomstenkant wordt in de uitkeringen van het Rijk en eigen inkomsten zoals OZB rekening gehouden met indexering. De uitgaven worden niet automatisch geïndexeerd. Alleen die uitgaven waarvan duidelijk is dat indexering onontkoombaar is, zoals loonkosten eigen personeel in verband met nieuwe CAO-periode. Ook bijdragen aan de gemeenschappelijke regelingen, tarieven Omrin en dergelijke worden geïndexeerd. Het resterende bedrag tussen inkomsten en uitgaven wordt als stelpost voor loon- en prijscompensatie in de begroting opgenomen.

7. Inflatiecorrectie Onroerende Zaak Belasting (OZB)

Voor de OZB passen we jaarlijks een inflatiecorrectie toe.

In het coalitieakkoord staat: "Het verhogen van de OZB (onroerendezaakbelasting) voor inwoners en ondernemers, naast de reguliere inflatiecorrectie, is voor ons de minst gewenste optie."

8. Kostendekkendheid afval en riool

De tarieven voor afvalstoffen- en rioolheffing worden niet automatisch geïndexeerd maar houden gelijke tred met de ontwikkeling in de kosten voor afval en riool. In deze kostenontwikkeling wordt rekening gehouden met indexering.

Het coalitieakkoord zegt hierover het volgende: "Vanaf 2028 maken we de rioolheffing stapsgewijs kostendekkend, onder andere via tariefdifferentiatie." Dit moet nog verder uitgewerkt worden.

9. Dotatie in verband met het water- en rioleringsplan (WRP)

Om de voorziening riolering toereikend te houden wordt er in de planperiode ieder jaar een extra dotatie van € 95.000 aan de voorziening riolering gedaan waarbij het uitgangspunt is dat de extra lasten volledig worden omgeslagen over inwoners en bedrijven.

10. Structureel begrotingsevenwicht

De baten en lasten moeten structureel in evenwicht zijn in de eerste jaarschijf. Het toezichtskader van de provincie biedt ons deze ruimte.

11. Plafond BTW compensatiefonds

Voor de ruimte onder het plafond van het BTW compensatiefonds (BCF) houden we rekening met 100% van de laatst gerealiseerde ruimte.

12. Middelen Jeugd

De laatste informatie betreffende de geldstromen rondom de Hervormingsagenda Jeugd wordt verwerkt. Er worden stelposten opgenomen daar waar deze door de toezichthouder provincie worden toegestaan.

13. Middelen uitvoering klimaat- en energiebeleid

De specifieke uitkering voor CDOKE is voor 2026 en 2027 omgezet naar een decentralisatie-uitkering. Omdat de verwachting is dat de middelen ook na 2028 beschikbaar worden gesteld, hebben we de middelen structureel opgenomen in de begroting 2027 en het meerjarenperspectief 2028-2030. Daarbij is het belangrijk dat zowel de baten als de aan de middelen verbonden lasten opgenomen worden. In de kadernota is er vanuit gegaan dat de lasten en baten gelijk zijn en dus geen financieel effect hebben. Het gaat in Waadhoeke om afgerond € 1,6 miljoen jaarlijks.

14. Surplus AR

Dit betreft de mogelijkheid om de ruimte (surplus) in de AR boven de risiconorm deels als structureel dekkingsmiddel in te zetten. Deze optie is eind 2024 verwerkt in de notitie structurele en incidentele baten en lasten van de commissie BBV. Het daadwerkelijk inzetten van het surplus is een keuze, die per jaar bij de begroting wordt beoordeeld.

15. Mogelijkheden specifieke stelposten onderuitputting

De VNG wijst in haar begrotingsadvies op de mogelijkheid tot het opnemen van specifieke stelposten onderuitputting, die na toestemming van de toezichthouder kunnen worden benut. Hier zijn strenge voorwaarden aan verbonden. Met specifieke stelposten wordt bedoeld op de onderuitputting loonkosten en de onderuitputting kapitaallasten. Als deze opgenomen mogen worden biedt overigens alleen incidenteel ruimte. Het daadwerkelijk inzetten van dergelijke stelposten is een keuze, die per jaar bij de begroting wordt beoordeeld.

3. Financieel kader

3.1 Structurele ruimte

Het bepalen van het financieel kader voor de komende planperiode van vier jaar begint bij de meerjarenraming 2026-2029 van de programmabegroting 2026. Hierin is verwerkt een storting van € 1,2 miljoen in de reserve Bloemketerp vanuit de begrotingsruimte in 2027 en 2028. Dit zijn incidentele mutaties, die het structurele beeld beïnvloeden. Daarom zijn deze zichtbaar gemaakt aan het begin van de ruimteberekening.

De nieuwe jaarschijf 2030 begint met het saldo van 2029.

De tabel bevat de diverse mutaties cumulatief in meerjarenperspectief. Als een mutatie in 2026 structureel doorwerkt, is dit in volgende jaren zichtbaar. De mutaties worden aangegeven ten opzichte van de vorige vastgestelde meerjarenraming. Dat betekent bijvoorbeeld dat de jaarlijkse uitzetting voor het IHP van € 61.000 alleen zichtbaar is in de nieuwe jaarschijf 2029, de jaarlijkse uitzettingen van 2026 tot en met 2028 zijn al opgenomen in de beginstand.

Om de beschikbare ruimte te berekenen is gestart met de laatst vastgestelde meerjarenraming. Dit is het uitgangspunt voor de beschikbare ruimte, waartegen de verschillende mutaties worden afgezet.

Onder de tabel volgt per onderdeel een toelichting.

(Een plus is een voordeel, een min is een nadeel)

Bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Structureel begrotingsresultaat programmabegroting 2026-2029	3.645	1.682	-1.304	-1.304
Incidenteel naar reserve Bloemketerp	-1.200	-1.200		
Begrotingsresultaat programmabegroting 2026-2029	2.445	482	-1.304	-1.304
A Autonome ontwikkelingen en doorwerking besluitvorming	0	0	0	0
Autonome ontwikkelingen	-654	-634	-669	-805
Indexering subsidies	-275	-275	-275	-275
CAO ontwikkelingen	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300
Nieuwe jaarschijf ruimte nieuw beleid	0	0	0	-250
Nieuwe jaarschijf (bestaand) beleid IHP	0	0	0	-61
B Gemeentefonds&BUIG	0	0	0	0
Gemeentefonds (exclusief Wsw)	4.467	3.806	1.117	2.833
Bijstelling stelpost BTW-Compensatiefonds	-300	-300	-300	-300
Reservering Loon- en prijsontwikkeling (LPO)	-3.250	-3.250	-3.250	-3.250
Dekking door volledige vrijval LPO	3.250	3.250	3.250	3.250
Reservering taakmutaties	-200	-208	-372	-615
Integratie-uitkering Participatie: Wsw	260	335	181	36
Mutaties stelpost Abonnementstarief WMO	-300	0	0	0
Stelposten huishoudelijke hulp uit de Wmo en vangnetregeling	0	0	2.507	2.536
Mutaties stelposten Hervormingsagenda Jeugd	0	0	0	0
Mutatie BUIG	0	0	0	0
C Gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0
De Dienst	-3.489	-3.489	-3.489	-3.489
Fryslân West (eigen bijdrage per SE)	0	0	0	0
<i>Doorbetaling Wsw (zie gemeentefonds)</i>	-260	-335	-181	-36
FUMO	-230	-201	-201	-201
Veiligheidsregio	-144	-172	-185	-181
Hûs en Hiem	0	0	0	0
Marrekrite	-8	-1	-1	-1
D Kapitaallasten en financieringen	0	0	0	0
Mutatie vrijval afschrijvingen	0	0	0	150
Mutatie vrijval rente leningen	0	0	0	25
Vervangingsinvesteringen kapitaallasten	0	0	0	-80
E Belastingen en heffingen	0	0	0	0
Indexering OZB	300	300	300	300
Structurele verhoging rioolheffing	1	1	2	97
Dotatie spaarvoorziening riolering	-1	-1	-2	-97
F Overig	0	0	0	0
Reservering onvoorzien structureel (€ 1 per inwoner)	0	0	0	-47
Totaal voortschrijdend cumulatief beschikbare ruimte	312	-1.992	-4.172	-3.065

A. Autonome ontwikkelingen

Autonome ontwikkelingen

In de ruimteberekening zijn de structurele financiële effecten voor autonome ontwikkelingen opgenomen. In onderstaande tabel zijn deze samengevat per programma. In deze mutaties zijn diverse bedragen opgenomen als gevolg van prijsstijgingen van in totaal € 401.500. Dit betreft de mutaties in programma 6 en een deel van de mutaties in programma 3.

	Structureel effect per programma, bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030	Toelichting
1	Bestuur en Ondersteuning	-20	-10	-10	-110	verkiezingen
2	Veiligheid	-	-	-	21	audit nieuwe jaarschijf
3	Verkeer, Vervoer en Waterstaat	-130	-130	-130	-130	prijsstijgingen routes gladheidsbestrijding en prijsstijgingen onkruidbestrijding
4	Economie	-	-	-	-	
5	Onderwijs	5	-5	-	7	leerlingenprognoses
6	Sport, Cultuur en Recreatie	-328	-328	-328	-328	prijsstijgingen openbaar groen en speelplaatsen
7	Sociaal Domein	-	-	-	-	
8	Volksgesondheid en Milieu	-15	-15	-15	-15	controles kinderopvang
9	Volkshuisvesting, RO en Stedelijke Vernieuwing	-	-	-	-	
	Algemene Dekkingsmiddelen	-167	-147	-187	-250	arbo en automatisering
		-654	-634	-669	-805	

Voor de incidentele autonome ontwikkelingen verwijzen wij u naar paragraaf 3.3 incidentele ruimte.

Indexering subsidies

De jaarlijkse indexering van subsidies wordt ingeschat op een budgettair effect van € 275.000 op basis van historie.

CAO ontwikkelingen

De doorrekening van de lasten van de ambtelijke organisatie leidt tot een uitzetting van afgerond € 1,3 miljoen per 2027. Voorheen konden deze lasten worden opgevangen uit het budget LPO. Helaas is dat voor 2027 niet mogelijk omdat er onvoldoende compensatie vanuit het rijk voor loon- en prijsontwikkelingen wordt ontvangen. In het onderdeel Gemeentefonds & BUIG wordt dit nader toegelicht.

Budget nieuw beleid en IHP

Het budget nieuw beleid van € 250.000 is in de jaarschijf 2030 verwerkt evenals de nieuwe jaarschijf voor het integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) van € 61.000. Beide toevoegingen vloeien voort uit de bestendige gedragslijn. Elk jaar opnieuw is er € 250.000 beschikbaar voor nieuw beleid wat gekoppeld is aan het coalitieakkoord. Elk jaar opnieuw wordt € 61.000 toegevoegd aan de beschikbare middelen voor onderwijshuisvesting ter dekking van de kapitaallasten van de investeringen die hieruit voortvloeien.

NB. Er wordt gewerkt aan een nieuw Integraal HuisvestingsPlan (IHP) onderwijshuisvesting, waarin o.a. de toets wordt gedaan of de beschikbare middelen nog passend zijn.

B. Gemeentefonds & BUIG

De kadernota markeert het moment voor de aanpassing van de meerjarenraming na het vaststellen van de programmabegroting. De vermelde meerjarige mutaties van het gemeentefonds komen voort uit de septembercirculaire 2025 en de meicirculaire 2026.

Gemeentefonds (*exclusief Wsw*)

De voorgenomen herziening van het gemeentefonds wordt twee jaar uitgesteld, tot 2029. Het kabinet heeft meer tijd nodig om te onderzoeken hoe het geld het over de gemeenten verspreid moet worden. Het kabinet volgt daarmee de kritische adviezen van de ROB en de VNG. De komende tijd wil het kabinet verder onderzoeken hoe om te gaan met bijvoorbeeld wijzigingen in de jeugdzorg. De gevolgen van de aanpassingen in de verdeelsystematiek op dit terrein zijn nog te onduidelijk, mede omdat er nog aan het stelsel van jeugdzorg en Wmo zelf wordt gesleuteld.

De mutatie gemeentefonds betreft een stijging van € 4,5 miljoen in 2027 afnemend naar € 2,8 miljoen in 2030 met 2029 als laagste jaar. Onderstaand zijn de belangrijkste mutaties opgesomd:

- Loon- en prijsontwikkelingen

In de voorjaarsnota van het Rijk is geld toegevoegd voor loon- en prijsontwikkelingen (LPO). Dit is verwerkt in de meicirculaire. Het effect voor 2027 is € 2.775.000. De meicirculaire geeft eveneens een nabetaling aan voor de LPO 2026 van afgerond € 475.000, die structureel doorwerkt in 2027. Dit komt op een totaal van € 3.250.000.

- Jaar uitstellen afschaffen abonnementstarief (2027)

Het uitstel van het afschaffen abonnementstarief Wmo met een jaar levert een incidenteel voordeel op van afgerond € 0,7 miljoen.

- Volumeaccres

In de circulaires van het gemeentefonds wordt niet alleen het accres voor loon- en prijsontwikkeling vastgesteld maar ook het volumeaccres. Dit is de jaarlijkse verhoging die bedoeld is voor het opvangen van structurele groeikosten binnen gemeenten. Tot nu toe is het volumeaccres verwerkt als beschikbare ruimte. We constateren dat in de mutatie gemeentefonds 2030 een relatief grote stijging van het volumeaccres zichtbaar is. De stijging van het volumedeel van het accres, in combinatie met de verwachte tekorten op het prijsdeel, is aanleiding om te overwegen een deel van het volumeaccres te reserveren en toe te voegen aan het LPO-budget. Dit kan in principe ingaan per 2030, omdat eerdere jaren niet op die manier zijn verwerkt in onze meerjarenraming. Uiterlijk in de volgende kadernota willen we hier een standpunt over innemen.

BTW Compensatiefonds

Het BTW-Compensatiefonds (BCF) wordt gevoed uit het Gemeentefonds. Per jaar maakt het Rijk een inschatting van het bedrag aan aanvragen, het plafond. Het niet bestede bedrag uit het BCF vloeit terug naar het Gemeentefonds. Dit houdt in dat de bedragen jaarlijks fluctueren.

Op basis van provinciale afspraken mogen gemeenten een voorschot nemen op de verwachte onderschrijding in hun meerjarenraming. Dit hebben wij vertaald in uitgangspunt 11.

In de huidige meerjarenraming is de stand van het plafond BCF 2024 verwerkt. Dit wordt geactualiseerd naar de stand plafond BCF 2025. Gemeenten zijn in 2025 € 216 miljoen onder het plafond van het BCF gebleven. Dit betekent dat de stelpost van € 825.000 bijgesteld moet worden naar € 525.000, dus een nadeel van € 300.000 structureel ingaande 2026.

Reservering Loon- en prijsontwikkeling (LPO)

Het bedrag voor LPO van afgerond € 2,8 miljoen wordt gereserveerd overeenkomstig de bestendige werkwijze. Ook de nabetaling 2026 van afgerond € 0,5 miljoen is beschikbaar. In totaal is er afgerond € 3,25 miljoen beschikbaar. De beschikbare middelen staan in onderstaande tabel.

Vrijval LPO

Hiertegenover zijn de kosten opgenomen, die normaliter ten laste van het LPO budget worden gedekt. De conclusie is helder: we worden helaas niet voldoende gecompenseerd door het rijk voor alle oplopende prijzen. Het budget LPO moet daarom nu al volledig worden ingezet. In de ruimteberekening is dit zichtbaar als zowel reservering als vrijval LPO.

De verwachte kosten zijn als afzonderlijke regels in de ruimteberekening opgenomen.

Inzet LPO 2027 (bedragen x € 1.000)	2027
Stelpost LPO (meicirculaire 2026 voor 2027)	2.775
Stelpost LPO (meicirculaire 2026 voor 2026)	475
CAO ontwikkelingen 2027	-1.300
Indexering subsidies 2027	-275
Autonome ontwikkelingen 2027	-402
Gemeenschappelijke regelingen	-3.704
Tekort LPO-budget	-2.430

Reservering taakmutaties

In de mutaties Gemeentefonds zijn enkele taakmutaties opgenomen waarvan nog niet exact bekend is hoe de kosten uit zullen vallen. Vandaar dat we deze bedragen vooralsnog parkeren op de post onvoorzien met bestemming in afwachting van nadere advisering. De belangrijkste mutatie is de nieuwe verdeling van de middelen voor Beschut Werk met ingang van 2027. Deze bedragen lopen op naar 2030. De reservering loopt dus ook op.

Integratie-uitkering WSW

De integratie-uitkering wordt verhoogd op basis van indexering.

Mutatie stelpost abonnementstarief WMO

Het incidentele voordeel van het uitstel met een jaar is opgenomen onder de mutaties gemeentefonds. Naast dit voordeel doet zich ook een incidenteel nadeel voor van afgerond € 300.000. Dit betreft de bijbehorende inkomst (de te verwachten eigen bijdragen) die een aantal jaren geleden in onze begroting is opgenomen. Deze inkomst moet voor 2027 eveneens vervallen. De berekening is conform vorig jaar en gaat uit van een effect van het afschaffen van het abonnementstarief voor Waadhoeke van afgerond € 600.000. Het rijk geeft aan dat dit nadeel met eigen bijdragen van inwoners kan worden opgevangen. Wij hebben een inkomst van gelijke omvang als niet realistisch beoordeeld en deze bijgesteld naar de helft (€ 300.000).

Stelposten Huishoudelijke hulp WMO en vangnetregeling

Vanaf 2029 wordt er structureel € 1 miljard uit het Gemeentefonds genomen, omdat het kabinet het voornemen heeft om de huishoudelijke hulp als algemene voorziening grotendeels te schrappen. Daarnaast wordt een (lagere) compensatie toegevoegd voor een vangnetregeling.

Dit is vastgelegd in het coalitieakkoord van het kabinet-Jetten, maar hier is nog geen beleidsmatig plan voor opgesteld. Tot op heden is het dus nog onduidelijk hoe dit vorm krijgt, terwijl de korting al wel verwerkt is. Daarmee is het onduidelijk of en in welke mate gemeenten deze kosten moeten blijven maken vanaf 2029. De VNG heeft op dit onderdeel een begrotingsadvies afgegeven:

- het advies is om de vanaf 2029 ingeboekte bezuiniging op huishoudelijke hulp via een stelpost teniet te doen onder de titel "Afschaffing huishoudelijke hulp". De VNG baseert haar advies op het uitgangspunt dat het rijk verantwoordelijk is voor tijdige invoering van wet- en regelgeving. Bij uitstel of afstel van wet- en regelgeving geldt dat dit voor rekening en risico rijk is.

Dit advies hebben wij verwerkt.

Mutaties stelposten Hervormingsagenda Jeugd

In de Hervormingsagenda Jeugd zijn naast inhoudelijke ook financiële afspraken gemaakt tussen Rijk en de VNG. Gemeenten bevinden zich nog steeds in een financieel onzekere tijd wat betreft het budget voor de jeugdhulp. Primair wordt dit veroorzaakt door bezuinigingen van eerdere kabinetten en door de ingeboekte besparingsmaatregelen voor de jeugdzorg vanaf boekjaar 2028. Als de beoogde kostendaling niet behaald wordt, dreigen er forse tekorten te ontstaan bij gemeenten. De Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd onder leiding van Tamara van Ark zal begin 2027 een uitspraak doen over de haalbaarheid van deze besparingsmaatregelen en hoe om te gaan met het verschil tussen kosten en beschikbare middelen voor de jeugdzorg bij gemeenten.

In het Overhedenoverleg van 13 april jl. heeft het kabinet de afspraak rond de Commissie-Van Ark herbevestigd. Daarbij heeft het kabinet onderstreept dat dit advies zwaarwegend en maatgevend is. Het ligt daarom voor de hand dat in de Voorjaarsnota 2027 (gedeeltelijk) compensatie zal volgen indien de kostenstijging zich voortzet en deze niet verwijtbaar is aan gemeentelijk handelen. Daarom kan het in de visie van de VNG niet zo zijn dat gemeenten op dit moment vanwege de oplopende kosten voor de jeugdzorg tal van bezuinigingen moeten doorvoeren op andere beleidsterreinen. Of lasten moeten verhogen om de begroting vanaf 2028 sluitend te krijgen. Dit levert op de korte termijn onzekerheid op voor u als gemeente.

Deze onzekerheid maakt dat de VNG zich genoodzaakt ziet om ook dit jaar een begrotingsadvies af te geven. Het begrotingsadvies van de VNG geeft voor de jeugdhulp het volgende aan:

- Breng vanaf 2028 baten en lasten voor jeugdzorg in balans met stelposten, waarbij u de lasten voor jeugdzorg zo realistisch mogelijk raamt.

De toezichthouder heeft aangegeven dat hij deze stelposten zal toestaan. Het rijk is immers verantwoordelijk voor tijdige invoering van wet- en regelgeving. Bij uitstel of afstel van wet- en regelgeving geldt dat dit voor rekening en risico rijk is. Dit is de bestendige gedragslijn, zoals deze ook in voorgaande jaren is toegepast.

Begin 2027 zal de Deskundigencommissie Hervormingsagenda Jeugd zich ook uitspreken over de balans tussen kosten en budget, over 2026/2027 en ook over 2028 en verder. De VNG adviseert ook hiervoor een stelpost op te nemen voor het resterende tekort. Voor deze stelpost geeft de toezichthouder aan dat hij op basis van de geldende wet- en regelgeving, en het daarop gebaseerde Gemeenschappelijk financieel toezichtkader (GTK), niet akkoord kan gaan met deze stelpost. Dit geldt zolang er geen zwart-op-wit toezegging van het kabinet is dat het de kosten volledig compenseert naar aanleiding van de uitspraken van de deskundigencommissie. Wij hebben daarom voor dit onderdeel géén stelpost opgenomen, wat concreet betekent dat er realistische ramingen jeugdhulp in onze meerjarenraming staan, en tekorten zichtbaar zijn.

In onderstaande tabel zijn de effecten op de begroting Waadhoeke opgenomen. In de huidige meerjarenraming staat een stelpost opgenomen die bestaat uit twee componenten: anticiperen op lagere kosten in verband met trajectduur jeugdzorg en hogere baten in verband met eigen bijdrage

jeugdzorg. In totaal heeft dit een voordelig effect met ingang van 2028 van afgerond € 0,9 miljoen, die al in de meerjarenraming was opgenomen. We hebben geen nieuwe stelposten opgenomen.

Bedragen x € 1000	2027	2028	2029	2030
Bestaande stelpost Hervormingsagenda Jeugd	-	873	878	878
Geen mutaties	-	-	-	-
Totaal	-	873	878	878

BUIG-middelen

De gebundelde uitkering (BUIG) bestaat uit twee delen, namelijk een deel ter dekking van de inkomensregelingen (uitkeringen) en een deel ter dekking van de loonkostensubsidie. De BUIG-middelen worden drie keer per jaar herijkt: er wordt een "voorlopige" stand bekend gemaakt, een "nader voorlopige" stand en daarna volgt definitieve vaststelling in september. De lasten en baten BUIG worden structureel geraamd, dus het effect moet ook structureel in onze meerjarenraming worden verwerkt. De huidige raming is gebaseerd op de "nader voorlopige" stand 2026.

Het ligt in de verwachting dat er nog een voordeel op het BUIG-budget 2026 van het rijk komt, gebaseerd op de doorwerking van de stijging van het wettelijk minimumloon. Deze bijstelling komt bij de vaststelling van het definitieve BUIG-budget in het najaar. Er is nu nog onvoldoende bekend om een stelpost op te nemen.

C. Verbonden partijen / Gemeenschappelijke Regelingen

Waadhoeke neemt deel in een aantal verbonden partijen. Dit zijn partijen die gemeentelijke taken in opdracht van de gemeente uitvoeren. Voor de GR-en wordt in principe alleen het verschil tussen 2026 en 2027 opgenomen in de ruimteberekening. De vier GR-en die de meeste invloed hebben op onze begroting zijn hieronder weergegeven.

De Dienst

De begroting 2027 van De Dienst Noardwest Fryslân is op 2 juni 2026 behandeld in de raad. De mutatie van de begroting na wijziging 2026 naar 2027 toont een nadeel van afgerond € 3,5 miljoen. De stijging wordt vrijwel geheel veroorzaakt door loon- en prijsstijgingen.

Fryslân West

De concept-begroting 2027 wordt op 25 juni 2026 besproken in de raad. De GR is 100% aandeelhouder van de NV Empatec, die de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) uitvoert voor de in de GR deelnemende gemeenten. Ook het Beschut Werk loopt via Empatec. De WSW-middelen die de gemeente ontvangt, worden doorbetaald aan de GR. In voorgaande jaren vond een gemeentelijke bijdrage per WSW-deelnemer plaats. Deze is inmiddels gedaald naar 0.

Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)

De programmabegroting van de FUMO is op 2 juni 2026 vastgesteld door de raad. In de programmabegroting 2027 zit een uitzetting van afgerond € 230.000, waarvan afgerond € 201.000 structureel en € 29.000 incidenteel. In de structurele uitzetting zit een verhoging van afgerond € 69.000 die wordt veroorzaakt door prijsstijgingen.

Veiligheidsregio Fryslân (VRF)

De begroting 2027 van de VRF is op 2 juni 2026 besproken in de raad. Op grond van deze begroting stijgt de algemene bijdrage van Waadhoeke aan de VRF met € 144.000 naar € 6.507.000 (beide afgerond). Deze stijging wordt veroorzaakt door loon- en prijsstijgingen.

D. Kapitaallasten en financieringen

De ontwikkeling in kapitaallasten heeft een positief effect op de ruimteberekening door:

- dalende afschrijvingslasten omdat oude investeringen volledig afgeschreven zijn.
In de ruimteberekening is de nieuwe jaarschijf 2030 opgenomen. De vrijval van de jaren 2027 tot en met 2029 is al in de bestaande meerjarenraming verdisconteerd. Het voordelig effect in 2030 wordt ingeschat op € 150.000.
- dalende rentelasten door de jaarlijkse aflossingen. Het voordelig effect in 2030 wordt ingeschat op € 25.000.

Voor nieuwe kapitaallasten door vervangingsinvesteringen is net als voorgaande jaren gerekend met € 80.000.

E. Belastingen en heffingen

Onroerende zaakbelasting (OZB)

Overeenkomstig de uitgangspunten wordt de OZB jaarlijks aangepast met het inflatiepercentage CBS t-2. Voor begrotingsjaar 2027 geldt dus 2025 en het percentage daarvoor is 3,3%. De prijzen van consumentengoederen- en diensten waren in 2025 gemiddeld 3,3 procent hoger dan in 2024; vooral de prijsstijgingen van huisvesting, voedingsmiddelen en alcoholvrije dranken droegen daar het meest aan bij. Het jaar daarvoor was de inflatie 3,35%.

De OZB blijft op deze manier als algemeen dekkingsmiddel verhoudingsgewijs in de pas lopen met lasten in de begroting (hoewel dit achterloopt op de stijging van de kosten).

Het positieve financieel effect is berekend op € 300.000.

Rioolheffing en Afvalstoffenheffing: kostendekkendheid

Het basisprincipe van kostendekkendheid is dat de opbrengsten minimaal gelijke tred houden met de lastenontwikkeling (waaronder inflatiecorrectie, autonome ontwikkelingen e.d.).

In deze kadernota is rekening gehouden met een verhoging van de heffingen met een minimale inflatiecorrectie van 3,3% (inflatiepercentage 2025/CBS t-2). Aan de kostenkant wordt eenzelfde ontwikkeling verwacht, waarmee het effect in de kadernota per saldo nihil is.

Mochten de kosten in de begroting 2027 hoger of lager liggen dan dit percentage dan wordt de verhoging van de heffingen daarmee aangepast.

Extra dotatie in verband met het water- en rioleringsplan (WRP)

Om de voorziening riolering toereikend te houden wordt er in de planperiode ieder jaar een extra dotatie van € 95.000 aan de voorziening riolering gedaan waarbij het uitgangspunt is dat de extra lasten volledig worden omgeslagen over inwoners en bedrijven. Hierna in een tabel de mutaties ten opzichte van 2026.

Bedragen x € 1	2027	2028	2029	2030
Rioolheffing	95.000	190.000	285.000	380.000
Dotatie spaarvoorziening	-95.000	-190.000	-285.000	-380.000
Effect financieel kader	0	0	0	0

F. Overig

Onvoorzien structureel

In de financiële verordening is vastgesteld dat minimaal € 1 per inwoner in de begroting wordt opgenomen voor onvoorzien structureel. Dit is herhaald onder de uitgangspunten. Net als vorig jaar is dat (afgerond) € 47.000. De nieuwe jaarschijf is toegevoegd.

3.2 Risiconorm

Omvang incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de benodigde incidentele weerstandscapaciteit (laatste actualisatie jaarrekening 2025) is berekend op € 18,3 miljoen. Dit bepaalt de risiconorm voor de Algemene Reserve (AR), na aftrek van het nog beschikbare deel van de reserve Grondexploitatie (€ 1 miljoen). De risiconorm voor de AR komt daarmee uit op € 17,3 miljoen.

Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit

De beschikbare incidentele weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote incidentele kosten te dekken. Dit zijn standaard de AR (het vrij aanwendbare deel van de AR) en de reserve Grondexploitatie. De reserve Grondexploitatie wordt als eerste stap in mindering gebracht op de specifieke risico's binnen de grondexploitatie, waarna het restant (de niet afgedekte risico's binnen de grondexploitatie) en het totaal van de overige risico's wordt afgezet tegen de AR.

Het coalitieakkoord 2026-2030 "Hjoed dwaan wat moarn freget" geeft een beleidswijziging aan: "Door gewijzigde omstandigheden in de risico's en na vergelijking met andere gemeenten, zijn wij van mening dat een aanpassing van de risicofactor van 1.2 naar 1.0 verantwoord is."

Dit heeft effect op de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt de ratio van het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare incidentele weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde incidentele weerstandscapaciteit}}$$

De ratio weerstandsvermogen is vastgesteld tussen 1,0 en 1,4 met de betekenis 'voldoende'. Wanneer uit berekeningen in de programmabegroting blijkt dat de ratio lager is dan 1,0 moeten maatregelen genomen worden om het weerstandsvermogen binnen de meerjarenplanperiode op peil te brengen. Als de ratio boven de 1,4 komt kunnen bij de kadernota voorstellen worden gedaan hoe het surplus aan te wenden.

Daarnaast geeft het coalitieakkoord het volgende aan:

"We gaan de eerder vastgelegde ondergrens van de Algemene Reserve verlagen van € 15 naar € 10 miljoen. Hierdoor ontstaat ruimte om te investeren. Dit doen we zorgvuldig en alleen voor incidentele uitgaven, investeringen die structurele besparingen opleveren of het dempen van toekomstige lasten."

Voor het effectueren van de nieuwe risicoberekening moet de nota Weerstandsvermogen aangepast worden. Voor de wijziging in de ondergrens AR moet de nota Reserves en voorzieningen aangepast worden. Beide nota's staan gepland voor behandeling in de raadsvergadering van 8 oktober 2026.

3.3 Incidentele ruimte

In de uitgangspunten is bepaald dat de ruimte in de AR boven de risiconorm beschikbaar is voor incidentele budgetaanvragen. De stand van de AR is weergegeven in onderstaande tabel.

Voor de incidentele autonome ontwikkelingen is met ingang van 2027 € 145.000 dekking ten laste van de AR verwerkt, conform de uitgangspunten. Het betreft het onderhoud van de Zwaluwtoeren in Wier (€ 20.000), de aanpassing centrale hal in verband met arbo-verplichtingen (€ 95.000) en het opstellen van een verduurzamingsadviesrapport dorps- en buurthuizen (€ 30.000).

Verloop Algemene Reserve (bedragen x € 1.000)	2026	2027	2028	2029	2030
Stand na 6e begrotingswijziging 2026	19.255	19.255	19.255	19.255	19.255
Voorstel bodemsanering (raad 25 juni 2026)	-279	-279	-279	-279	-279
Voorstel Bloemketerp (raad 25 juni 2026)	-555	-555	-555	-555	-555
Dekking autonome ontwikkelingen 2027	0	-145	-145	-145	-145
Stand wordt	18.420	18.275	18.275	18.275	18.275

Op de agenda van de raad van 25 juni 2026 staan de volgende voorstellen met een beroep op de algemene reserve:

Bodemsanering locatie gelegen in Franeker

Het college stelt voor om voor het saneren van de bodemverontreiniging ter plaatse van de woning en het aangrenzende openbare gebied aan de Fonteinstraat in Franeker een eenmalig krediet van € 279.300 beschikbaar te stellen ten laste van de algemene reserve.

Inrichtingsplan en beeldkwaliteitsplan Bloemketerp

Het college stelt voor een voorbereidingsbudget van € 555.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen van een Programma van Eisen voor bewegingsonderwijs in De Trije, het doorlopen van planologische procedures, onderzoek naar de verkeersstructuur in en rondom Bloemketerp en de nadere uitwerking van de buitenruimte van het gebied Bloemketerp.

3.4 Effect besluit Bloemketerp

Op 25 juni 2026 heeft de raad het voorstel Inrichtingsplan en beeldkwaliteitsplan Bloemketerp behandeld. Eén van de beslispunten is de nieuwe financiële inzichten te verwerken in de begroting 2027-2030. Gezien het grote effect op de meerjarenraming hebben wij gemeend het effect al in deze kadernota zichtbaar te maken, waarbij we uitgaan van besluitvorming overeenkomstig het voorstel.

De belangrijkste wijziging betreft het actualiseren van de investeringsraming voor de buitenruimte. Deze stijgt van € 3,9 miljoen naar € 18,9 miljoen en is uitgesplitst in een bedrag voor de buitenruimte, de rondweg en de toekomstvisie. De kapitaallasten stijgen met afgerond € 958.000. Er is aanvullende incidentele dekking nodig van € 2,9 miljoen. Dekking vindt in principe plaats ten laste van de algemene reserve. Het verwachte saldo van de AR zoals geschetst in de vorige paragraaf wordt dan lager en daalt van € 18,3 miljoen naar € 15,4 miljoen.

In het raadsvoorstel is aangegeven dat de uitvoering van de buitenruimte gefaseerd zal plaatsvinden en dat dit mogelijk leidt tot beschikbaar stellen van deelkredieten. Dit heeft tot gevolg dat ook de afschrijvingslasten gefaseerd in de exploitatie landen. Op dit moment is nog geen zicht op de fasering en daarom zijn de lasten voorlopig in 2029 blijven staan.

Voor het overige is de planning als volgt aangepast:

- de AMS/Simon Vestdijk sturen op ingebruikname in 2031, waardoor de kapitaallast start in 2032. Om de financiële last in beeld te houden wordt dit verwerkt in het laatste jaar van de meerjarenraming, in 2030.
- de Kabas wordt naar verwachting in 2029 in gebruik genomen, de kapitaallast schuift naar 2030.
- het zwembad wordt naar verwachting in 2029 in gebruik genomen, de exploitatielast schuift naar 2030.

Wellicht ten overvloede: in het raadsvoorstel is aangegeven dat de investeringsraming voor de scholen later dit jaar wordt herzien op basis van de uitgangspunten voor het nieuwe Integraal HuisvestingsPlan onderwijshuisvesting. Dit zal naar verwachting een prijsverhogend effect hebben op de investeringsraming.

Bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
was:				
scholen: AMS € 28,0 mln en Kabas € 5,2 mln			-1.826	-1.826
zwembad: € 17,5 mln			-1.649	-1.649
buitenruimte: € 3,9 mln			-265	-265
buitensport: € 3,5 mln			-222	-222
	0	0	-3.962	-3.962
wordt:				
scholen - AMS € 28,0 mln				-1.540
scholen - Kabas € 5,2 mln				-286
zwembad € 17,5 mln				-1.649
buitenruimte - buitenruimte € 8,5 mln			-571	-571
buitenruimte - rondweg € 8,5 mln			-539	-539
buitenruimte - toekomstvisie € 1,8 mln			-114	-114
buitensport			-222	-222
	0	0	-1.445	-4.920
Effect op de meerjarenraming:	0	0	2.517	-958

Daarnaast wijzen wij u nog op de bestemmingsreserve Bloemketerp, die vorig jaar is ingesteld met de kadernota 2026-2029. Op termijn kan deze omgezet worden naar een dekkingsreserve voor kapitaallasten. Bij de programmabegroting 2026 is deze reserve gevuld met € 1,2 miljoen.

In het meerjarenperspectief is aangegeven dat in 2027 en 2028 een aanvulling van eveneens € 1,2 miljoen per jaar verwerkt is, uitgaande van de financiële situatie op dat moment. Deze aanvullingen zijn zichtbaar gemaakt in de beginstand van deze kadernota. Mocht de financiële situatie wijzigen dan zijn dit knoppen waar aan gedraaid kan worden. Uiteraard geldt ook het omgekeerde. Mocht er incidentele financiële ruimte ontstaan dan kan ook gekozen worden voor een extra dotatie. Dit sluit aan bij het coalitieakkoord waarin expliciet is aangegeven dat incidentele ruimte ingezet kan worden voor het dempen van toekomstige lasten.

Ter informatie een rekenvoorbeeld bij een dekkingsreserve kapitaallasten: als het genoemde bedrag van € 1,2 miljoen gekoppeld wordt aan een investering met een looptijd van 40 jaar, en rekenend met een rente van 3%, dan is het voordelig effect € 66.000 op de kapitaallasten.

Tot slot: de geraamde kapitaallasten zijn gebaseerd op normbedragen zonder rekening te houden met een restwaarde of hergebruikwaarde.

Zoals in hoofdstuk 5.2 van de nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke (2025) beschreven kán er wel sprake zijn van een restwaarde als er sprake is van een circulair gebouwd actief. In de komende periode wordt het "circulair bouwen", de mogelijkheden om te rekenen met een restwaarde en het effect op afschrijvingstermijnen verder onderzocht. Deze aspecten worden meegenomen in de raadsvoorstellen om investeringskredieten beschikbaar te stellen.

3.5 Samenvatting

Structurele ruimte

Er is geen structurele ruimte in meerjarenperspectief. Alleen de eerste jaarschijf toont een positief saldo. Met ingang van 2028 toont het meerjarenperspectief oplopende negatieve cijfers. In de ruimteberekening is in 2027 en 2028 de eerder gepresenteerde aanvulling van de reserve Bloemketerp van € 1,2 miljoen per jaar verwerkt, die in onderstaande tabel weer zichtbaar is gemaakt. Mocht de financiële situatie wijzigen dan zijn dit knoppen waar aan gedraaid kan worden.

Als de raad op 25 juni 2026 overeenkomstig het voorstel Bloemketerp besluit betekent dit enerzijds een voordeel in de jaarschijf 2029 vanwege het verder in de tijd schuiven van investeringen, en anderzijds een nadeel in de laatste jaarschijf door de hogere kapitaallasten van afgerond € 958.000. Over het geheel blijven de jaren 2028 t/m 2030 negatief.

Bedragen x € 1.000	2027	2028	2029	2030
Structureel beschikbare ruimte	1.512	-792	-4.172	-3.065
Incidenteel naar reserve Bloemketerp	-1.200	-1.200		
Totaal voortschrijdend cumulatief beschikbare ruimte (zie paragraaf 3.1)	312	-1.992	-4.172	-3.065
Effect besluit Bloemketerp (25 juni 2026)	0	0	2.517	-958
Totaal voortschrijdend cumulatief beschikbare ruimte	312	-1.992	-1.655	-4.023

Incidentele ruimte

De incidentele ruimte wordt bepaald door de ruimte in de AR boven de risiconorm. Deze is onderhevig aan verandering. Voor het effectueren van de nieuwe risicoberekening moet de nota Weerstandsvermogen aangepast worden. Voor de wijziging in de ondergrens AR moet de nota Reserves en voorzieningen aangepast worden. Beide nota's staan gepland voor behandeling in de raadsvergadering van 8 oktober 2026.

4. Beleidskader

In de voorgaande collegeperiode is gekozen voor het werken met doelenbomen. In deze doelenbomen zijn de beleidsmatige kaders opgenomen waarin de vraag 'wat willen we bereiken' wordt beantwoord. De vraag "wat gaan we daarvoor doen" volgt logischerwijs daarop. De kaders zijn vastgesteld in beleidsdocumenten en regelingen. Met de beantwoording van de beide vragen leggen we een verbinding tussen beleid en uitvoering.

De komende periode werken we aan de verdere ontwikkeling van deze werkwijze aan de hand van het nieuwe coalitieakkoord en het daaruit voortvloeiende collegeprogramma. De strategische hoofddoelen per programmaonderdeel vertalen we in tactische subdoelen. Als uitwerking van de subdoelen beschrijven we concrete activiteiten. Deze activiteiten zijn meetbaar en toetsbaar. Hoewel we blijven streven om het werk zo meetbaar en toetsbaar mogelijk te maken, is dat niet voor alle onderwerpen even makkelijk. Heel vaak zijn meerdere factoren van invloed op het behalen van resultaten en is het moeilijk om daar een specifieke inspanning (prestatie) voor aan te wijzen. Bij alles wat we doen gaat het niet alleen om het 'tellen', maar ook om het 'vertellen', om de onderbouwing van wat we doen en de ervaring van de inwoners die ermee te maken krijgen. Bij alles wat we als gemeente doen moeten we ons bewust zijn van wat we doen en waarom we dat doen en we moeten onze inspanningen steeds ook zo specifiek mogelijk beschrijven.

Naast de verplichte set beleidsindicatoren vanuit het BBV ontwikkelen we ook steeds meer eigen meetbare doelen. Immers, de voorgeschreven indicatoren drukken slechts een beperkt deel van ons werk in cijfers uit.

In de programmabegroting van 2026 hebben we een eerste stap richting het formuleren van eigen meetbare doelen gezet waarmee we het monitoren van beleid willen verbeteren. Hierbij hebben we gekozen voor het gebruik van de relevante SDG's (sustainable development goals, of duurzame ontwikkelingsdoelen) van de Verenigde Naties. Deze integrale doelen maken duidelijk dat er enorme verwantschap is tussen de diverse beleidsterreinen; ingrepen in de fysieke leefomgeving bijvoorbeeld hebben ook invloed op het welbevinden en de gezondheid van onze inwoners. Het gebruik van de SDG's sluit niet alleen aan bij de programmabegrotingen van andere gemeenten maar ook bij de verbreding van de monitor Brede Welvaart door het CBS waarin de SDG's zijn opgenomen.

Tot nu toe volgt de gemeente de programma-indeling en benaming van het BBV. Deze sluit op een aantal punten niet goed aan bij de benaming en relevantie van de huidige portefeuilles en de SDG's. We gaan daarom onderzoeken of we vanaf de begroting 2027 aanpassingen kunnen doen die leiden tot betere aansluiting.

5. Procesvoorstel

5.1 Inleiding

Om te komen tot een goede uitwerking richting begroting 2027 leggen wij u in deze kadernota een procesvoorstel voor. In dit hoofdstuk geven wij u aan welke route wij voor ogen hebben in de komende periode.

5.2 Collegeprogramma

Op 4 juni tijdens de behandeling van het coalitieakkoord 2026-2030 "Hjoed dwaan wat moarn freget" is het college verzocht om het akkoord te vertalen in een collegeprogramma en dit voor 1 november 2026 aan de raad voor te leggen. Omdat het collegeprogramma een financiële component bevat zal dit samenlopen met het begrotingsproces.

Inmiddels is gestart met het collegeprogramma en wordt een prioritering aangebracht in de doelen. Ook is gestart met de financiële uitwerking van het coalitieakkoord. Dit gaan we vervolgens toetsen aan het financieel meerjarenperspectief zodat de (on)mogelijkheden duidelijk worden.

Wij willen de raad graag tussentijds informeren over het proces van uitwerking van het coalitieakkoord in een collegeprogramma. Wij stellen voor om in oktober in gesprek met elkaar te gaan over de uitwerking van het coalitieakkoord, als tussenstap naar de begrotingsbehandeling in november.

Er zijn ook budgetaanvragen voor lopende activiteiten, bedrijfsvoeringszaken en dergelijke die niet vanuit het coalitieakkoord in het collegeprogramma terecht komen. Deze worden ook in het proces betrokken zodat een integrale afweging kan worden gemaakt.

5.3 Financiële ruimte

In eerste instantie is voor de uitwerking het financieel kader leidend, inclusief de eerder vastgestelde ruimte voor nieuw beleid van cumulatief € 250.000 per jaar én de opgenomen taakstelling. De mogelijkheid voor uitvoering van het coalitieakkoord zal gevonden moeten worden binnen het budget nieuw beleid en in fasering in de tijd. Maar de verwachting is, dat onze ambities, wettelijke taken en opgaven op het gebied van energietransitie, duurzaamheid, beheer en voorzieningen om extra incidentele en structurele financiële ruimte vragen.

De al opgenomen taakstelling wordt in het proces naar de begroting 2027 geconcretiseerd. Het betreft de volgende onderwerpen:

- Actualiseren van beleid (gemeentebreed) met een taakstelling vanaf 2027 (jaarlijks € 50.000)
- Verminderen uitgaven sociaal domein (€ 300.000 in 2026 oplopend naar € 1.000.000 in 2029)

De inhoudelijke toelichting en uitwerkingsrichting staat in de programmabegroting 2026 in de paragraaf Taakstellingen.

Wat betreft het zoeken naar structurele ruimte sluiten we aan bij het rapport "Toekomstbestendige begroting". Dit rapport geeft inzicht in de keuzeruimte in de begroting en de financiële en maatschappelijke effecten. De keuzes die kunnen worden gemaakt leggen wij aan u voor. Bij financiële keuzes zoeken we eerst naar besparingen, efficiëntie en alternatieve inkomsten.

Wat betreft het zoeken naar incidentele ruimte is in het coalitieakkoord het volgende opgenomen: "De Algemene Reserve is onze financiële buffer om incidentele tegenvallers op te vangen. Door gewijzigde omstandigheden in de risico's en na vergelijking met andere gemeenten, zijn wij van mening dat een aanpassing van de risicofactor van 1,2 naar 1,0 verantwoord is. We gaan de eerder vastgelegde ondergrens van de Algemene Reserve verlagen van € 15 naar € 10 miljoen. Hierdoor

ontstaat ruimte om te investeren. Dit doen we zorgvuldig en alleen voor incidentele uitgaven, investeringen die structurele besparingen opleveren of het dempen van toekomstige lasten. " Dit betekent dat de Nota Weerstandsvermogen en de Nota reserves en voorzieningen worden aangepast. Zoals eerder in deze kadernota vermeld worden deze op 8 oktober 2026 aan de raad voorgelegd. Het streven is om het effect van deze besluitvorming al mee te nemen in de financiële vertaling van het collegeprogramma.

5.4 Planning

De komende periode wordt gewerkt aan de uitwerking van het coalitieakkoord in een collegeprogramma. Er wordt een prioritering gemaakt waarna ook een financiële vertaling volgt.

De informatie in het collegeprogramma is input voor de begroting. De informatie uit het collegeprogramma zal afgezet worden tegen het financiële perspectief van de gemeente en de budgetaanvragen die zijn gedaan in het kader van vastgesteld beleid.

Tegelijkertijd zal in begroting worden gezocht naar financiële ruimte. We kijken niet alleen naar 'meer', maar ook waar het minder en anders kan. We kijken kritisch naar onze uitgaven en benoemen keuzemogelijkheden ten behoeve van financiële ruimte in de begroting.

Uiteindelijk resulteert dit in een document wat na de zomer klaar is. Dit document willen wij graag op 22 oktober a.s. met u bespreken. De besluitvormende behandeling van de begroting 2027 is gepland op 12 november 2026.